

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

Synopsis totius opificij sex dierum, ad textu[m] Moysis Genesis I.
accommodata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

17 III. Paradisum permansisse saltem vsque ad diluuium. Ita præter communem Patrum sententiam colligitur ex scriptura Genes. 3. v. 24. *Eiecitq; Adam & collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atque versatilem, ad custodiam viam ligni vite.* Quorsum enim tali custodia opus esset, si mox, aut paulo post foret destruendus? Præterquam quod nulla erat ratio destructionis, ipseque Enoch postea ad paradisum translatus fuisse dicitur Eccli. 44. v. 16. *Enoch placuit Deo, & translatus est in paradisum, ut det gentibus penitentiam.*

18 IV. Paradisi quidem locum adhuc in terris vsquam extare; nec tamen determinate cognitum esse. Declarantur singula; Vtraque enim pars traditur à Sancto Thoma citat. quæstion. 101. articulo 2. & est communis Patrum ac Doctorum, qui absolute docent, paradisum adhuc superesse. Ratio sumitur ex præcedenti assertione. Quia enim paradisus erat quedam certa terre portio, singulariter à DEO excolta, ornata, & ad hominum habitationem accommodata, non potest negari, eum locum secundum se & materialiter acceptum adhuc superesse; quia terra nulli sui tam nobili parte diminuta est: etiamsi gratis interim concedatur, eam partem postea fuisse aquis seu mari circumfusam. Quia tamen nemo hæcenus fuit, qui eum locum in particulari cum fundamento solido determinauerit, nec ex Scriptura vllum sumi potest firmum indicium, quo is locus particulatim definiatur; idcirco nobis ille adhuc manet incognitus. Quamuis enim dicatur fuisse positus in Oriente, respectu Palæstinæ, iuxta Isidorum l. 14. Etymolog. c. 13. & S. Thomam q. 102. a. 1. & versionē LXX. & quorundam aliorum eius loci Genes. 2. v. 8. vbi nos legimus *A principio*, hebraice *Mikkedem*; cui nonnulli addunt fuisse sub æquinoctiali; quia tamē vtrumque loci attributum latissime patet; & quod de æquinoctiali dicitur, incertū est, nihil ex his particulatim potest definiri. Idem docent Augustin⁹ l. 2. de grat. Christi cont. Pelagiū & Cælestiū c. 23.

91 V. Probabile esse, eum paradisi locū modo ea amoenitate non esse p̄ditum, quam olim habuit: ac p̄inde nec paradisum absolute loquendo amplius existare: etsi contrarium non minus probabile. Priorem partem tradunt illi, qui absolute negant, paradisum modo existare, in quibus potissimum Pererius lib. 3. & 7. in Genes. post Iansenium in Concord. Euangelic. capit. 143. quos sequuntur non pauci recentiores. Probatur & declaratur. Quia paradisus, vt esset congrua hominis in statu innocentie habitatio, non habebat hoc à natura; sed singulari quasi cura & cultu ipsius Dei; Gen. 2. v. 8. *Plantauerat autē Dominus Deus paradisum (seu hortum) voluptatis à principio, &c.* Quod etiam ratio dicit. Quia p̄petua illa & constans æquabilitas ac temperies aeris, nudis hominum corporibus fouendis necessaria; coniuncta tamen simul cum aliqua temporis vicissitudine, frugibus necessaria, non poterat esse sine peculiari Dei cura ac providentia: siquidē in nulla terre parte, vt experientia liquet, talis temperies constanter reperitur. Deinde amoenitas salubritasque fructuum, ac p̄cipue arboris vitæ, non alium nisi

Deum quasi plantatorem & cultorem requirebat; quod etiam indicat scriptura Gen. 2. v. 9. *Produxitq; Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visui, & ad vescendum suave: lignum etiam vite in medio paradisi, lignumq; scientie boni & mali. &c.* Cum autem inundante postea diluuiō, cuius aquæ quindecim cubitis omnes montes superauerunt Gen. 7. v. 20. vtique etiam paradisi locum, nisi Deus singulari miraculo obstaret, obrui & destrui necesse fuerit; neq; tamen vlla appareat ratio, cur Deus singulari miraculo, aut eum aquis obrui noller, aut de nouo antiquam amoenitatem restaurari vellet, probabile fit, paradisi amoenitatem & decorem illum, vnde nomen accepit, non amplius existare.

Nihilominus quia cōmunis SS. Patrum & Doctorum cōsensus cum Magistro in 2. dist. 17. & cum S. Thoma q. 102. a. 1 ad 2. & 3. & a. 2. ad 3. & 4. censet, paradisum adhuc existare, in eoq; etiam nū Enoch & Eliam degere, non minus p̄babile est, etiamnum paradisum superesse, saltem secundum ea, quæ in ipso præcipuaerant; vt erat varia omnis generis fructū arborumq; amoenitas, aeris insignis temperies, & arbor vitæ. &c. quæ nū obstat post diluuiū etiam in alium forte terræ locū fuisse translata. Vide Gregorium de Valentia disp. 7. q. 6. pun. 2. & Molinam de operibus sex dierum, disp. 25. & sequentibus.

Breuis Synopsis totius opificij sex dierum, ad textum scriptura Genes. 1. accommodata.

PLacet ad confirmationē eorum, quæ hæcenus tum de caelis, tum de reliquo opificio sex dierum docuimus, breui compendio rem totam sub conspectū p̄ponere; idq; iuxta seriem & contextum ipsius scripturæ Genes. 1. vbi hac de re agitur. Ex quo patet, totam Moysis narrationem, iuxta expositā à nobis doctrinā, facile, plane, ac p̄cipue intelligi posse; non autē ita cōmode secundum eam, quam multi alij, de opificio sex dierū, atq; in primis de caelis tradiderunt doctrinam. Sic igitur habent verba Genes. 1. iuxta traditam à nobis doctrinam explicata.

Versus 1. *In principio* (hoc est, in primo instanti temporis, ipsiusq; primi diei naturalis, tempore verno, vt dictum q. 1. dub. 4. & q. 2. dub. 1.) *creauit* (ex nihilo produxit, propria creatione, ex dictis q. 1. dub. 1. & q. 2. dub. 1.) *Deus* (ac tota sanctissima Trinitas, cui id opus commune, ex q. 1. dub. 2.) *Cælum* (totum corpus cælestē quoad substantiam) & *terram*; (elementum terræ, & omnia intermedia, quæ ab his continentur corpora simplicia, seu elementa: adeoq; totum mundum corporeum, quoad substantiam, vt dictū q. 2. dub. 2.)

Versus 2. *Terra assemit* (vti propria eius natura ferēbat) *erat inanis & vacua* (nullaq; adhuc distinctione, nec ornata plantarū, aliorumq; mixtorū corporū p̄dita); & *tenebræ* (duodecim quasi horarū, vniusc; adeo noctis spatium, ex dictis q. 2. dub. 3.) *erant super facie abyssi* (totiusq; mundi corporei, tam cælestis, quæ elemētaris, iā antea quoad substantiā creati, & quasi profundissima & caliginosa quadā abyssō demeriti.) *Et spiritus Dei ferēbatur super*

aquas [Hoc est, Deus ipse, qui Spiritus est, seu Spiritus sanctus, cui ratione amoris bonitas & fecunditas attribuitur, intima sua praesentia incubebat, seu incubabat quodammodo toti liquido illi ac diaphano, tam caelesti, quam elementari corpori, quod a terra sursum versus per infinita quasi spatia diffusum erat; tam illud fouendo, ac in suo Esse conseruando, quam ad vltiores perfectiones & effectus successiue deinceps, diebus sequentibus, recipiendos ac producendos destinando, vt dictum q. 1. dub. 4. & toto reliquo tractatu.

4 Versus 3. *Dixit Deus* (verbo mentis, non oris, adeoq; decreuit) *fiat lux*; [non luminare, seu certum aliquod & constans corpus luminosum; sed qualitas ipsa lucis corporeae, secundum lineam æquinoctialis circuli, in corpore caelesti diaphano, successiue pducatur, vt intra viginti quatuor horas, pductio illa, successiue facta, suū quasi circulū conficiat, perinde ac si corp⁹ luminosum eodem temporis spatio motu suo circulum absolueret; eaq; lux deferuiat, tum ad distinctionem operum diuinorum praecipue corporis caelestis, tum vt successiua quasi p̄mōtione, atq; ad aspectum suo quasi motu, diebus noctibusq; distinguendis, tantisper deseruiat; ex dictis q. 2. dub. 3.] *Et facta est lux*. [post duodecim videlicet horas noctis, seu tenebrarum, in plaga caeli Orientali, respectu Palæstinæ; iuxta dicta ibidem.

5 Versus 4. *Et vidit Deus lucē, quod esset bona* adeoq; consentanea rerum naturis; non quod, vt opinor, ex essentia corporis caelestis velut pprietas emanet; sic enim caelos a principio lucidos fuisse, necesse foret; sed & astra consequenter inter se, & a caelis suis essentialiter differret: sed quod caelos, velut eximia quædam perfectio ab omni corruptione aliena, sum opere exornet, bonoq; totius vniuersi admodum oportuna sit.] *Et diuisit lucem a tenebris*. non efficiendo nouum aliquod interstitium lucis ac tenebrarum; sed spatia ac tempus earundem certa lege definiendo ac determinando, ex dictis cit. q. 2. dub. 3.

6 Versus 5. *Appellauitq; lucem diem* (artificialem, non naturalem; hic enim vtriusq; noctis ac diei artificialis spatium complectitur, ex dictis q. 2. dub. 1.) *Et tenebras* siue carentiam luminis, in mundo iam creato) *noctem*. *Factumque est vespere & mane* (hoc est, ex tempore tenebrarum, duodecim horis creationem lucis antecedente, & tempore productæ lucis, totiusque diei artificialis, duodecim itidem horas conficiente) *dies vnus* [siue primus, vt dictum q. 2. dub. 1. & 3.]

7 Versus 6. *Dixit quoque Deus; Fiat* (non producat ex nihilo, sed ex praesubiecta materia caelestis corporis, ipsaq; substantia caeli sua natura & pro tempore adhuc liquida, ex dictis quaestione tertia, dubio secundo;) *Firmamentum* (condensatione & consolidatione caelestis corporis, ex quaestione tertia, dubio primo, & secundo,) *Et diuidat* (seipso velut solido & immutabili interstitio) *aquas* (superiores, siue superiorem caelestis corporis substantiam liquidam, beatorum habitatio- ni destinata) *ab aquis* [inferioribus, totoq; corpore liquido & diaphano elementari, vt dictum q. 3. dub. 1.]

8 Versus 7. *Et fecit Deus* (non creauit ex nihilo, nec productione seu mutatione substantiali, sed solū accidentali, addita caelesti substantiæ soliditate, ex dictis cit. q. 3. dub. 1. *Firmamentum* (solidam illam caelorum machinam; in qua postea stellæ ac planetae erant collocandi, ex dictis ibidē.) *Diuisioque aquas, quæ erant sub firmamento* (elementaris nature) *ab his, quæ erant supra firmamentum* [seu supra ipsū consolidatum iam caelorum corpus, caelestis nature, vt dictum cit. q. 3. dub. 1. & 2.]

9 Versus 8. *Et factum est ita. Vocauitq; Deus firmamentum caeli*: (nomen illi substantiæ iam antea conueniens, etiā noua soliditatis conditione accedente, & ppter continentiam aquarū, eidem quasi confirmauit.) *Et factum est vespere & mane* (noua rursus elapsa nocte & die artificiali, spatio horarū viginti quatuor) *dies secundus*, [vt dictū plurib⁹ q. 3. dub. 1.]

10 Versus 9. *Dixit vero Deus; Congregentur aquæ, quæ sub caelo sunt* (elementares nimirum fluidæ, & terram vndiq; sphaeræ modo circumdantes) *in locum vnum*, (constituendo vnam sphaeram cum terra;) *& appareat*, (sitq; actu re ipsa atq; existat) *arida*. *Et factum est ita*. Vide q. 4. dub. 1.

11 Versus 10. *Et vocauit Deus aridam terram* (nomen itidem huic substantiæ iam antea conueniens, etiam accedente ariditatis conditione, eidem confirmando;) *congregationesque aquarum appellauit maria*: *Et vidit Deus quod esset bonum*: [non quidem particulari nature aquarum, sed totius vniuersi, hominisque ac animalium futurae habitationi conueniens, vt dictum q. 4. dub. 1.]

12 Versus 11. *Et ait, Germinet* (concurso passiuo & materiali, non actiuo) *terra* (iam aquis nudata) *herbam viuentem, & facientem semen*. (etiā si venenata sit) *& lignū pomiferū faciens fructū, iuxta genus suū* (omnisq; adeo generis arbores) *cuius semen* (ad ppagationem futuram necessarium) *in semetipso sit super terram*. *Et factum est ita*. [vid. q. 4. dub. 1.]

13 Versus 12. *Et protulit terra* (actu & formaliter, non tantum virtualiter & in potentia) *herbam viuentem, & facientem semen, iuxta genus suum, lignūque faciens fructum, & habens vnumquodque semen, secundum speciem suam*. *Et vidit Deus, quod esset bonū*.

Versus 13. *Et factum est vespere & mane dies tertius*. [perinde vt versu 5. dictum est.]

14 Versus 14. *Dixit autem Deus; Fiant* (non, ex nihilo; nec substantiali mutatione, sed ex substantia caelesti praesupposita, addito lumine, ex dictis quaestione 4. dub. 1.) *luminaria* (tam stellæ inerrantes, quam planetae) *in Firmamento caeli*, (solido illo corpore caelesti; ex dictis quaest. 3. dub. 1. *Et diuidant* (motu diurno) *diem ac noctem*; (non solum: hoc enim faciebat etiā lux illa imperfecta primo die creata; sed) *Et fini* (motu suo proprio difformiter, vniiformi, quæ vna cum suis orbibus, quibus inexistunt, conficiunt) *in signa* (prognostica serenitatis vel pluuiae &c.) *Et tempora* (distinguendo quatuor anni tempora; vt æstatem, autumnum, hyemem) *Et dies*, (artificiales) *Et annos* [eorundem spatia definiendo; quamdiu hoc ad rerum inferiorum generationes, & habitantium in terra hominum vsus, nimirum ad extremum vsque iudicij diem, erit necessarium, ex dictis q. 4. dub. 2. & 5.]

15 Versus 15. *Ut luceant in firmamento caeli* (siue propria luce singula, siue à sole accepta) & *illuminent terram.* (non autem ut habitationem praestent nouo generi mortalium in astris habitantium, ex quaest. 2. dub. 5.) *Et factum est ita.*

Versus 16. *Fecitque Deus duo luminaria magna* (respectu aliorum astrorum, saltem ad aspectum) *luminare maius* (siue solem; ut praesentet diei (artificiali, eius horas ac spatium suo motu supra horizontem definiendo); & *luminare minus* (siue lunam) *ut praesentet nocti* (eam utcunque etiam illustrando, maxime dum in principio noctis plena exoritur) & *stellas.* [ceteras, tam inerrantes, quam errantes reliquas, ex quaest. 3. dub. 1. & q. 4. dub. 2.]

16 Versus 17. *Et posuit eas* (utriusque eius generis stellas) *in Firmamento caeli* (seu corpore caelesti consolidato, ex quaest. 3. dub. 1. & q. 4. dub. 2.) *ut lucent* (singula iuxta suam conditionem & modum) *super terram.*

Versus 18. *Et praesentet diei ac nocti* (modo explicato) & *diuiderent lucem ac tenebras* (eorum tempora & spatia definiendo) *Et vidit Deus, quod esset bonum* [totinimirum Vniuerso, rerumque creaturarum, seu faciendarum naturis admodum contentaneum.]

Versus 19. *Et factum est vespere* & *mane dies quartus* [naturalis, horarum viginti quatuor, modo superius explicato.]

17 Versus 20. *Dixit etiam Deus: Producant aquae* (elementares, seu corpus elementare liquidum terrae proximum) *reptile* (aquaticum) *animae uiuentis* (adeoque pisces) & (producant quoque aquae) *volatile super terram, sub firmamento caeli* (seu sub ipso corpore caelesti consolidato, ex q. 3. dub. 1.)

Versus 21. *Creauitque Deus cetera grandia, & omnem animam uiuentem atque motabilem* (aquatilia omnis generis) *quam produxerant* (concurfu passiuo) *aquae in species suas: & omne volatile secundum genus suum.* *Et vidit Deus quod esset bonum.* [vide quaest. 5. dub. 1.]

Versus 22. *Benedixitque eis dicens, Crescite & multiplicamini, & replete aquas maris, auesque multiplicentur super terram.* [continua & indefineta propagatione.]

Versus 23. *Et factum est vespere* & *mane dies quintus* [modo superius explicato.]

Versus 24. *Dixit quoque Deus: Producat terra animam uiuentem in genere suo* (animalia terrestria) *inuenta, & reptilia* (terrestria) & *bestias terrae, secundum species suas.* *Factumque est ita.*

18 Versus 25. *Et fecit Deus bestias terrae iuxta species suas, & iumenta, & omne reptile terrae in genere suo.* *Et vidit Deus quod esset bonum.* [vide quaest. 5. dub. 1.]

Versus 26. *Et ait: Faciamus* (verba diuinarum, personarum inter se quasi consultantium) *hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* (ut secundum animam, sit imago, & per gratiam similitudo nostra, tam secundum naturam Deitatis, quam Trinitatem personarum, ex dictis q. 5. dub. 1.) & *praesit* (dominio naturali, de quo quaest. 5. dub. 2.) *pisces maris, & volatilibus caeli, & bestiis terrae, omnique reptili, quod mouetur in terra.*

Versus 27. *Et creauit* (propria creatione, spectando animam) *Deus hominem ad imaginem suam: ad imaginem Dei creauit illum; masculinam & feminam* (non ta-

men simul, sed successiue, nec in eodem loco ex q. 5. dub. 2.) *creauit eos.*

Versus 28. *Benedixitque illis Deus, & ait: Crescite & multiplicamini* (naturali via generationis, ex dictis q. 5. dub. 2.) & *replete terram; & subiicite eam* (quoad proratione stat⁹ vobis commodum, aut necessarium erit) & *dominamini piscibus maris, & volatilibus caeli, & vniuersis animantibus, quae mouentur super terram.* [De quo dominio actum q. 5. dub. 2.]

Versus 29. *Dixitque Deus: Ecce dedi vobis* (vestroque dominio subiecti) *omnem herbam afferentem semen super terram, & vniuersa ligna* (excepta arbore scientiae boni & mali) *quae habent in semetipsis semen generis sui, ut sint vobis in escam;* (quoad natura singulorum fert) & *cunctis animantibus terrae, omnique volucri caeli, & vniuersis quae mouentur in terra, & in quibus est anima uiuens, ut habeant ad vescendum.* *Et factum est ita.* *Viditque Deus cuncta quae fecerat, & erant valde bona.* *Et factum est vespere* & *mane dies sextus.* Plura de hominis conditione, in statu innocentiae, diximus quaest. 5. dub. 2.

Ex quibus omnibus intelligitur, opificium Hexaem. siue sex dierum, ita à Deo conuenienter fuisse peractum, ut initio quidem statim creatio caeli & terrae, ac elementorum, adeoque totius mundi quoad substantiam à Deo peracta fuerit; hic deinde successerit op⁹ distinctionis rerum antea creatarum; quod factum est primo, secundo, & tertio die, productione lucis; separatione aquarum caelestium & elementarium; & congregatione aquarum elementarium in vnum locum: hinc denique tum eodem die tertio, tum reliquis diebus, subsecutum & peractum fuerit opus ad ornatum eiusdem mundi prius, put iuxta comunem Doctorum sententiam fusius tradit S. Thomas q. 65. & sequentibus praefertim q. 70. a. 1.

Atque haec de opificio sex dierum, totaque parte prima S. Thomae satis. Nam quae is porro de gubernatione Dei disputat, quantum Scholastica tractatio requirit, iam antea suis locis expediuimus.

Nos interim, ut cum S. Basilio. 1. Hexaem. loquar, *Conditorum optimorum rerum sapientissime formarum glorificemus, & ex visibilibus pulchritudine, illis qui nimis optimus est, contemplerur.* Et ex magnitudine corporum circumscriptionum metiamur illum infinitum, & maximum, omnemque cogitationem cordis humani suae virtutis amplitudine transgredientem. Nam licet creaturae naturam minime comprehendamus, tamen ipsam, quod tenuiter nostro subiicitur intellectui, tantum habet admirationis, ut etiam velocissima mens inferior videatur his rebus, quae in hoc mundo habentur exiguae; debet autem super omnibus laudem Conditori referamus impensius: cui gloria, & honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

FINIS.

Laus DEO Creatori Caeli & terrae, & Deiparae caeli Reginae, Virgini Mariae, Omnibusque Caeli ciuibus, & huius mundi Trumphatoribus.

INDEX